

JUSTITS MINISTERIET

Dato: 27. oktober 2023
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Cecilie Brandt Opstrup
Sagsnr.: 2023-10-1123
Dok.: 2963921

Høringsnotat om forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af skrifter med væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund)

Indholdsfortegnelse

1. Høringen	3
1.1. Høringsperiode.....	3
1.2. Hørte myndigheder, organisationer m.v.	3
2. Høringssvarene	12
2.1. Generelle bemærkninger til lovforslaget	13
2.2. Bemærkninger til de enkelte punkter i lovforslaget	18
2.2.1. Om afgrænsningen af omfattede trossamfund	19
2.2.2. Begreberne ”genstande med væsentlig religiøs betydning” og ”utilbørlig behandling”	21
2.2.3. Forståelsen af ”særlige skikke”	27
2.2.4. Ytringer i kunstnerisk øjemed.....	28
2.2.5. Placering af bestemmelsen i straffelovens 12. kapitel, herunder justitsministerens påtalekompetence	32
2.2.6. Strafferammen og straffniveauet.....	34

2.2.7. Den tidligere blasfemibestemmelse i straffeloven (§ 140).	35
2.2.8. Forholdet til straffelovens § 266 b (racismeparagraffen) ...	36
2.2.9. Om behovet for evaluering/revisionsbestemmelse	39
2.2.10. Om forholdet til grundloven og Danmarks internationale forpligtelser	40
3. Lovforslaget i forhold til lovudkastet	51

1. Høringen

1.1. Høringsperiode

Et udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund) har i perioden fra den 25. august 2023 til den 22. september 2023 (28 dage) været sendt i høring hos en række myndigheder, organisationer m.v.

Udkastet til lovforslag blev den 25. august 2023 endvidere sendt til Folketingets Retsudvalg til orientering.

Herudover blev udkastet til lovforslag offentliggjort på Høringsportalen den 29. august 2023.

1.2. Hørte myndigheder, organisationer m.v.

Nedenfor følger en alfabetisk oversigt over hørte myndigheder, organisationer m.v.

Ud for hver høringspart er det ved afkrydsning angivet, om der er modtaget høringssvar, og om høringsparten i givet fald har haft bemærkninger til udkastet til lovforslag.

Oversigten omfatter herudover interessenter, som ikke er blandt de hørte myndigheder, organisationer m.v., men på egen foranledning har sendt bemærkninger til udkastet til lovforslag. Sådanne interessenter er i oversigten markeret med *.

Høringssvar fra borgere er ikke medtaget i høringsnotatet, men disse høringssvar fremgår af bilag 1.

Høringspart	Hørings-svar mod-taget	Bemærk-ninger	Ingen bemærk-ninger	Ønsker ikke at afgive hø-ringssvar
Advokatrådet	X	X		

Ahle Sunnah Youth Culture Forum*	X	X		
Akademiraadet	X	X		
Alevi Forbundet i Danmark				
AlNoor Forening Aarhus*	X	X		
Amnesty International	X	X		
Assentoft Frikirke				
Baha'i Samfundet – Det nationale åndelige råd for bahà'ierne i Danmark				
Bangladesh Kulture Forening*	X	X		
Baptistkirken i Danmark	X	X		
Berlingske Media A/S*	X	X		
Bethel Missionary Baptist Church				
Bethlehem Ministry Of The Assemblies Of God				
Billedkunstnernes Forbund*	X	X		
Biskoppen over Fyens Stift	X	X		
Biskoppen over Haderslev Stift	X	X		
Biskoppen over Helsingør Stift	X	X		
Biskoppen over Københavns Stift	X	X		
Biskoppen over Lolland-Falsters Stift	X	X		
Biskoppen over Ribe Stift	X	X		
Biskoppen over Roskilde Stift	X	X		
Biskoppen over Viborg Stift	X	X		
Biskoppen over Aalborg Stift	X	X		
Biskoppen over Aarhus Stift	X	X		
Bibel og Missionscentret				
Borgerkirken				
Bornholmerkirken Evangelisk Luthersk Frimenighed				
Bovlund Frimenighed				
Brahma Kumaris Åndelige Verdensuniversitet				
Brunstad Kristne Menighed, Holstebro				
Brunstad Kristne Menighed, København				
Byretterne	X			X
Calvary Mission Church				
Center for Muslimers Rettigheder i Danmark	X	X		
Center for Visdom og Medfølelse – Tong-nyi Nying-je Ling				
City Kirken Herning				
Citykirken Aarhus				
Copenhagen Business School (Juridisk Institut)				
Copenhagen Community Church				

Dansk Forfatterforening*	X	X		
Dansk Islamisk Center	X	X		
Dansk Islamisk Trossamfund	X	X		
Dansk Journalistforbund*	X	X		
Dansk Kulturliv*	X	X		
Dansk Kunstnerråd*	X	X		
Dansk Muslimsk Fællesforbund (DMF)				
Dansk Muslimsk Union (DMU) ¹	X	X		
Dansk Muslimsk Venskabsforening i Vordingborg (Masjed Alsalam)*	X	X		
Dansk Pakistansk Kulturforening				
Dansk PEN*	X	X		
Dansk Regnbueråd*	X	X		
Dansk Shiamuslimsk Trossamfund				
Dansk Teltmissions menighed	X	X		
Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse	X	X		
Danske Advokater				
Danske Filminstruktører*	X	X		
Danske Forlag*	X	X		
Danske Medier*	X	X		
Danske Scenografer*	X	X		
Danske Skønlitterære Forfattere*	X	X		
Danske Tegneserieskabere*	X	X		
Debre Mihret St. Amanuel Church in Copenhagen, Denmark, Northwest Europe Diocese of Ethiopian Orthodox Tewahedo Church				
Den Apostolske Kirke i Danmark				
Den Armenske-Apostolske Kirke i Danmark				
Den Burmesiske Theravada Buddhistforening Buddha Ramsi				
Den Centrale Albanske Moske	X	X		
Den Danske Dommerforening	X			X
Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder*	X	X		
Den Evangeliske Frikirke				
Den evangelisk-lutherske Frikirke				
Den Hellige Bispemartyr Clemens pave af Roms Menighed				
Den Iraktiske danske kultur forening – Odense*	X	X		
Den Islandske Menighed i Danmark				
Den Islamiske Union i Danmark*	X	X		
Den Katolske Kirke i Danmark				

Den Kinesiske Kirke i København (KKiK)				
Den Koptisk-Ortodokse Kirke St. Marie og St. Markus i Taastrup				
Den Kristne Forsamling				
Den Levende Guds Kirke				
Den Libanesiske Kulturelle forening i Danmark*	X	X		
Den Mandæiske Mandea i Danmark				
Den Nyapostolske Kirke i Danmark				
Den Ortodokse Kirke i Danmark – Gudsmoders Beskyttelses Menighed				
Den ortodokse russiske kirkes menighed i København Alexander Nevsky Kirke				
Den Palæstinensiske Demokratiske Forsamling i Danmark*	X	X		
Den reformerte menighed i Fredericia				
Den Rumænsk Ortodokse Menighed i Herning Fødsel Sankt Profet John Baptist og Sankt Høj Martyr John Den Nye af Suceava				
Den Rumænsk Ortodokse menighed i København Guds Mor Fødsel og Sankt Grigorie Decapolitul og Sankt Nicodim i Tismana				
Den Rumænsk Ortodokse Menighed i Århus				
Den Rumænske Ortodokse Menighed i Odense				
Den Rumænske Ortodokse Menighed i Roskilde				
Den Russiske Ortodokse Kirke (Moskvapatriarkatet)				
Den Serbisk Ortodokse Kirke i Danmark				
Den Sri Lankansk-Danske Buddhistiske Religiøse og Kulturelle Forening	X		X	
Den til St. Alban's English Church i København hørende menighed				
Den tysk-reformerte menighed i København				
Den Vietnamesiske Buddhistiske Kulturelle Forening, Chua Lieu Quan				
Den Vietnamesiske Buddhistiske Kulturförening i Århus Quang Huong Tempel				
Det Albanske Trossamfund*	X	X		
Det Albanske Trossamfund i Danmark	X	X		
Det Irakiske muslimske samfund i Danmark*	X	X		

Det Islamiske Forbund i Danmark	X	X		
Det Islamiske Trossamfund				
Det Islamiske Trossamfund af Bosniakker i Danmark	X	X		
Det Islamiske Trossamfund på Fyn (DIT)				
Det Islamiske Trossamfund (WAKF)*	X	X		
Det Jødiske Samfund i Danmark	X	X		
Det Kriminalpræventive Råd				
Det Palæstinensiske Forum i Danmark*	X	X		
Det Palæstinensiske Mulktaqa i Danmark*	X	X		
Det Rådgivende Udvalg vedr. Trossamfund	X	X		
Dhammachaya Buddhist Center Denmark				
Ditlev Tamm, professor emeritus, dr.jur. (Københavns Universitet)*	X	X		
Dommerfuldmægtigforeningen	X			X
Domstolsstyrelsen				
Døves Frikirke				
Evangelisk Frikirke Danmark				
Filadelfia Christian Church				
First International Baptist Church of Copenhagen (FIBC)				
FLDG*	X	X		
Folkekirkens mellemkirkelige Råd*	X	X		
Forening Evangelist				
Foreningen af Danske Sceneinstruktører*	X	X		
Foreningen af Offentlige Anklagere	X	X		
Foreningen Rangjung Yeshe Sangha				
Foreningen Stupa, Karma Kagyu Buddhistisk Sangha				
Foreningen Åndsfrihed*	X	X		
Forn Sidr – Asa- og Vanetrosamfundet i Danmark				
Foursquare Kirke				
Fransk Reformert Kirke i København				
Frederikssund Frimenighed				
Frelsens Hær				
Fri Debat*	X	X		
Frikirken En Åben Dør				
Frikirken International Church				
FrikirkeNet				
Frimenigheden Broen				
Fårevejle Frimenighed	X	X		
Grundvigsk Forum*	X	X		

Gruppen Paty*	X	X		
Græsted Frikirke				
Guan Yin Citta Buddhism Kultur For- ening i Danmark				
Gurdwara Copenhagen				
Hamad Bin Khalifa, Civilisation Center (Stormoske)*	X	X		
Harreskovens Blotgilde	X	X		
Herning Bykirke				
Herning Oasekirke				
Hillerød Frimenighed				
Hillsong Denmark				
Holstebro Oasekirke				
Holy International Christian Ministries Denmark				
Horsens Pinsekirke				
Humanistisk Samfund*	X	X		
Imam Ali Moské*	X	X		
Indre Mission*	X	X		
Institut for Menneskerettigheder	X	X		
International Christian Community				
International Harvest Christian Center				
Islamic Cultural Center	X	X		
Islamisk Center for de Europæiske Lande				
Islamisk Center Vest	X	X		
Islamisk Forbund i Danmark*	X	X		
Islamisk Forum				
Islamisk Forum Tåstrup*	X	X		
Islamisk Kultur Center (IKC)	X	X		
Islamisk Kultur Center Amager	X	X		
Islamisk Kulturel og Studie Institut Isla- misk Moske				
Islamiske centre, institutioner og sam- menslutninger* ²	X	X		
Islams Ahmadiyya Djamâ'at Nusrat Dja- han Moskeen	X	X		
Jaffaria Education Center				
Jehovas Vidner				
Jens Elo Rytter, professor i forfatnings- ret, Københavns Universitet*	X	X		
Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige i Danmark				
Justitia	X	X		
Khatamulanbia Forening*	X	X		
Karma Kadjy Skolen (Karma-Kasjyba Skolen)				

Karmapa Trust / Sangye Tashi Ling				
KirkeCenter Livets Kilde				
Kong Haakons Kirke Sjømannskirken i København				
Krishnabevægelse/Iskcon (Hare Krishna)				
Kristensamfundet i Danmark				
Kristent Centrum				
Kristent Fællesskab, København				
Kronjyllands Frimenighed	X	X		
Kultur Forening Slagelse /Masjid Al Noor				
København Vineyard				
Københavnerkirken – evangelisk-luthersk frimenighed				
Københavns Bibeltrænings Center				
Københavns Familiekirke				
Københavns Moske – Imam Malik Institut				
Københavns Universitet (Juridisk Fakultet)	X	X		
Landsforeningen af Forsvarsadvokater				
Landsforeningen KRIM				
Lemvig Bykirke				
Lene Kühle, professor, Afdeling for Religionsvidenskab, Institut for Kultur og Samfund, m.fl., Aarhus Universitet*	X	X		
Liberal katolsk kirke i Danmark				
LM Kirken Herning				
Luthersk Missionsforenings Frimenighed Nordvestkirken Emdrup				
Machsike Hadas				
Madina-Tul-Ilm Education Center				
Madinat al ulim*	X	X		
Makki Kultur Center*	X	X		
Masjid Al-Iman - Amager Islamisk Kulturforbund				
Masjid Al-Nour*	X	X		
Metodistkirken i Danmark				
Minhaj ul Quran International Denmark	X	X		
Mission Danmark				
MKC VESTEGNEN*	X	X		
Morsø Frimenighed	X	X		
Mosaik				
Muslim Cultural Institute (Madni Masjid)	X	X		
Muslimers Fællesråd (MFR)*	X	X		

Muslimsk Kultur Center Vestegnen (MKC-Vestegnen)				
Nazaræerens Kirke				
Nexø Frikirke				
Nordschleswigsche Gemeinde				
Næstved Bykirke				
Odder Frimenighed				
Odense Vineyard				
Pak Cultur Society Brøndby (Brøndby Moske)	X	X		
Pak Dan Academy*	X	X		
Pakistansk Islamisk Trossamfund Madni Masjid Aarhus	X	X		
Pakistan Islamic Welfare Society – den pakistanske moské i Odense*	X	X		
Phendeling – Center for Tibetansk Buddhisme				
Pinsekirken i Roskilde Impactchurch				
Pinsekirken Nyt Håb				
Pinsekirken på Amager				
Politiforbundet	X	X		
Powerkirken				
Producentforeningen*	X	X		
Provsterne i Ribe Stift*	X	X		
Qurtubah				
Redeemed Christian Church of God – Jesus Centre				
Retspolitisk Forening	X	X		
Rettighedsalliancen				
Roskilde Vineyard				
Ryslinge Frimenighed				
Rødning Frimenighed				
Sathya Sai International Organisation Danmark	X		X	
Sankt Jakob Maurerdræberens Kirke*	X	X		
Scandinavian Council for Relation	X	X		
Soka Gakkai International - Danmark	X	X		
Shiamuslimsk Trossamfund i Danmark				
Shir Hatzafon – Progressiv Jødedom i Danmark				
Silkeborg Oasekirke				
Siri Guru Singh Sabha, Copenhagen				
Skjern Bykirke				
Skovlunde Frikirke				

Somalisk Ungdoms- og Kulturforening /Masjid Tawhid*	X	X		
SOS Racisme	X	X		
Spiritismens Trossamfund				
Sri Sithi Vinayagar Temple				
Statens Kunstfond*	X	X		
Stram Kurs*	X	X		
Svenska Gustafsförsamlingen i København				
Svenska Sjömanskyrkan i Skagen				
Syddansk Universitet (Juridisk Institut)				
Syvende Dags Adventistkirken	X	X		
Sø- og Handelsretten				
Søhøjlandets Kirke				
Tariqa Burhaniya Dusuqiya Shazuliya				
Tegnerforbundet af 1919*	X	X		
Tingbjerg Kulturforening, Masjid Al. Muhsinin*	X	X		
The Brethren				
The Buddhist Organisation Dhammakaya i Danmark				
The Gospel Fellowship				
The International Church for Copenhagen (The American Lutheran Congregation of Copenhagen)				
The Natural Forest Monastery in Randers				
Thorsted Frimenighed				
Troens Ord (Brande Kristne Center)				
Trykkefrihedsselskabet*	X	X		
Udvalg for Ret til Tilbagesendelse i Danmark*	X	X		
Usmani Islamisk Center	X	X		
Vejle Oasekirke				
Vendsyssel Frimenighed				
Vestre Landsret	X			X
Vojens Nagapoosani Amman Temple				
Wakf Al Massira, Ringsted Moske	X	X		
Wat Dan-Thai				
Wat Thai Denmark Brahma Vihara Buddhist Monastery				
Watpa Copenhagen (Sunnataram Copenhagen)				
World Sufi Foundation				
Æonisk Trossamfund	X	X		
Ølgod Menigheds Center				

Øsal Ling - Lysets Have				
Østens Assyriske Kirke i Danmark Den assyriske østkirke i Danmark				
Østre Landsret	X			X
Åbenhedstinget*	X	X		
Ågård Frimenighed				
Aalborg Universitet (Juridisk Institut)				
Aarhus Vineyard				
Aarhus Universitet (Juridisk Institut)				
Aars Frikirke				

1) Høringssvaret er underskrevet af Dansk Islamisk Center, Dansk Islamisk Trossamfund, Dansk Tyrkisk Islamisk Stiftelse, Det Islamiske Trossamfund af Bosniakker i Danmark, Den Centrale Albanske Moske, Det Albanske Trossamfund, Det Albanske trossamfund i Danmark, Det Islamiske Trossamfund (WAKF), Det Palæstinensiske Mulktaqa i Danmark, Makki Kultur Center, Minhaj ul Quran International Denmark, Muslimernes Fællesråd (MFR), Pakistansk Islamisk Trossamfund (Madni Masjid Aarhus), Pak Culture Society Brøndby (Brønby Moske), Paksitan Islamic Welfare Society – den Pakistanske moské i Odense, Scandinavian Council for Relation, Somalisk Ungdoms- og Kulturforening /Masjid Tawhid og Wakf Almassira – Ringsted moske.

2) Høringssvaret er underskrevet af Hamad Bin Khalifa, Civilisation Center (Stormoskeen), Den Islamiske Union i Danmark, Islamiske Forbund i Danmark, Islamic culture center, Det irakiske muslimske samfund i Danmark, Kultur forening Slagelse / masjid Al Noor, Medlemmer af det Palæstinensiske Multaqa i Danmark, Muslim Cultural Institute (Madni Masjid), Det Islamiske Forbund I Danmark, Den libanesiske kulturelle forening i Danmark, MKC VESTEGNEN, Khatamulanbia Foreningen, Imam Ali Moské, Madinat al ulim, Masjid Al-Nour, Tingbjerg Kulturforening, Masjid Al. Muhsinin, Dansk Muslimsk venskabsforening i Vordingborg (Masjed Alsalam), Usmani islamic center, Islamisk center vest Albertslund, Pak Kultur Center Brøndby, Det Palæstinensiske Forum i Danmark, Udvalg for Ret til Tilbagesendelse i Danmark, Den Palæstinensiske Demokratiske Forsamling i Danmark, Islamisk Forum Tåstrup, Pak Dan Academy, Islamisk Kultur Center Amager, Bangladesh Kulture Forening, Ahle Sunnah Youth Culture Forum, AlNoor Forening Aarhus og Den irakiske danske kultur forening – Odense.

2. Høringssvarene

Nedenfor gengives de væsentligste punkter i de indkomne høringssvar om udkastet til lovforslag.

Justitsministeriets bemærkninger til høringssvarene, herunder om der er foretaget ændringer i anledning af høringssvarene, er skrevet med *kursiv*.

Under pkt. 3 nedenfor er det opsummeret, hvilke ændringer der er foretaget i forhold til det udkast til lovforslag, som har været i offentlig høring.

2.1. Generelle bemærkninger til lovforslaget

Den Sri Lankansk-Danske Buddhistiske Religiøse og Kulturelle Forening og Sathya Sai International Organisation Danmark har ingen bemærkninger til udkastet til lovforslag.

Islamisk Kulturcenter, Dansk Muslimske Union (DMU), Det Jødiske Samfund i Danmark, Islamiske centre, institutioner og sammenslutninger, Center for Muslimers Rettigheder i Danmark (CEDA), Fårevejle Frimenighed, Morsø Frimenighed, Kronjyllands Frimenighed, SOS Racisme og Islams Ahmadiyya Djamâ'at Nusrat Djahan Moskeen støtter lovforslaget.

Folkekirkens mellemkirkelige Råd, Indre Mission og Harreskovens Blotgilde støtter intentionen bag lovforslaget.

Dansk Teltmissions Menighed anfører, at det er ukærligt og ukultiveret ikke at kunne respektere hinandens tro og overbevisning, men at menigheden vil lade det være op til Folketinget at tage stilling til, hvorvidt der skal lovgives med en strafferamme om bøde eller fængsel indtil 2 år.

Justitsministeriet har noteret sig synspunkterne.

DMU er tilfredse med, at lovforslaget dækker alle offentlige steder, inkluderer alle hellige skrifter og omfatter flere handlinger end afbrændinger.

DMU og Islamiske centre, institutioner og sammenslutninger fremkommer endvidere med en række anbefalinger. Det anbefales bl.a., at der udarbejdes forebyggende tiltag, en national oplysningskampagne, og at der arrangeres regelmæssige interkulturelle workshops.

Justitsministeriet har noteret sig DMU's tilfredshed med, at lovforslaget omfatter hellige skrifter.

DMU's anbefalinger i høringssvaret om bl.a. forebyggende tiltag, en national oplysningskampagne og regelmæssige interkulturelle workshops knytter sig efter Justitsministeriets opfattelse ikke direkte til indholdet af det lovforslag, som har været i offentlig høring. Ministeriet har imidlertid noteret sig synspunkterne.

Retspolitisk Forening er overordnet set positivt stemt over for lovforslaget og anfører, at det er foreningens opfattelse, at selv om ytringsfriheden udgør en helt central værdi i et demokratisk retsstats-samfund, kan ytringsfriheden ikke være absolut, og at foreningen anser den foreslåede ordning som et mere snævert indgreb, end det var tilfældet med den tidligere blasfemiparagraf i straffeloven. Foreningen støtter, at det med lovforslaget overlades til domstolene at fortolke, hvorledes reglerne konkret skal administreres i praksis, idet dette stemmer overens med princippet om magtens tredeling. Foreningen anbefaler, at regeringen overvejer at udarbejde en samlet antiracistisk handleplan til styrkelse af minoriteters rettigheder.

Amnesty International anbefaler, at regeringen iværksætter tiltag til indsamling af viden om og modarbejdelse af racisme og had rettet mod religiøse mindretal, herunder islamofobi.

Det bemærkes, at den tidligere regering (Socialdemokratiet) med partierne bag finanslovsaftalen for 2022 (Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Alternativet og Kristendemokraterne) i januar 2022 aftalte at anvende nogle af midlerne, der var afsat på finansloven for 2022 til en styrket indsats mod hadforbrydelser, til en handlingsplan mod racisme. Handlingsplanen er under udarbejdelse.

Soka Gakkai International – Danmark (SGI-Danmark) anfører, at utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund i de fleste tilfælde ikke vil have væsentlig betydning for det aktuelle terrortrusselsbillede mod Danmark.

Der henvises til pkt. 1 i lovforslagets almindelige bemærkninger, hvoraf det fremgår, at Politiets Efterretningstjeneste (PET) har oplyst, at den seneste tids koranaftbrændinger har haft betydning for det

aktuelle trusselsbillede, og at terrortruslen mod Danmark er skærpet inden for det i forvejen høje niveau.

FLDG, Gruppen Paty, Dansk Regnbueråd, Æonisk Trossamfund, Dansk Journalistforbund Medier & Kommunikation (DJ), Foreningen Åndsfrihed, Justitia og Foreningen Fri Debat anbefaler, at lovforslaget tilbagekaldes.

Billedkunstnernes Forbund, Stram Kurs og Trykkefrihedsselskabet er imod lovforslaget.

Trykkefrihedsselskabet og Foreningen Fri Debat anfører, at lovforslaget ikke er en nålestiksoperation, fordi det med sin formulering åbner en ladeport af fortolkningsmuligheder og dermed de facto udgør en blankocheck for allehånde indgreb og forbud mod at ytre sig kritisk over for religioner, religiøse magthavere og i princippet alt derimellem.

Det Rådgivende Udvalg vedr. Trossamfund anfører, at lovforslaget vidner om manglende inddragelse af teologisk og religionsvidenskabelig viden, begrebsafklaring og erfaringsbaseret analyse. Udvalget anfører endvidere, at en konsekvens af lovforslaget kan være, at adskillelsen af religion og politik udviskes, da religiøse argumenter får politisk vægt.

Humanistisk Samfund finder det ikke foreneligt med Danmarks indsats for at beskytte ytringsfriheden og retten til ikke at tro i resten af verden, at lovforslaget giver troende en særlig beskyttelse i Danmark. Humanistisk Samfund anfører, at det grundlæggende princip må være at beskytte mennesker, ikke idéer.

Amnesty International finder det vigtigt og positivt, at regeringen med lovforslaget erkender, at visse handlinger i det danske samfund forhåner og skaber splittelse. Amnesty International understreger dog, at ethvert indgreb i ytringsfriheden skal behandles ud fra hver enkelt sag, og at der skal tages forbehold for sagens kontekst. Amnesty International støtter således ikke et generelt forbud.

Baptistkirken i Danmark anfører, at lovforslaget er en unødigt begrænsning af muligheden for at udøve religionskritik. Baptistkirken anbefaler, at retten til frit at kunne udøve sin religion, retten til frit at kunne fravælge sin religion og retten til frit at kunne udøve religionskritik vægtes mere ligeligt i lovforslaget.

Dansk PEN tager afstand fra lovforslaget, fordi det de facto er et anslag mod ytringsfriheden, og opfordrer derfor politikerne til at finde andre løsninger på de sikkerhedsmæssige, økonomiske og diskriminationsmæssige udfordringer, som den aktuelle situation med koranafbrændinger har skabt.

Dansk Kulturliv, Danske Skønlitterære Forfattere og Producentforeningen anbefaler, at lovforslaget ikke fremsættes i sin nuværende form, og opfordrer regeringen til at overveje mere præcise og balancerede løsninger, herunder for så vidt angår passagen om ”kunstnerisk øjemed”.

Foreningen af Danske Sceneinstruktører udtrykker en alvorlig bekymring for de potentielle konsekvenser, som lovforslaget kan have for kunstnerisk frihed, ytringsfrihed og udtryksmulighed i Danmark, selv om foreningen anerkender vigtigheden af politisk handling i denne sag.

Akademiraadet advarer mod de utilsigtede følgevirkninger af dette lovforslag og anbefaler i stedet en skærpelse eller tydeliggørelse i den eksisterende lovgivning.

Tegnerforbundet af 1919 udtrykker modstand mod lovforslaget. Det anføres, at lovforslaget er formuleret upræcist, og at lovforslaget begrænser danskernes ytringsfrihed i højere grad end den tidligere blasfemibestemmelse gjorde det.

SGI-Danmark mener, at lovforslaget rammer for bredt, og at det i sin formulering rækker ud over grænserne for den nødvendige indsats i forhold til Danmarks og vores ligesindedes interesser i verden.

Foreningen af Offentlige Anklagere (FOAN) forudser, at lovforslaget vil indebære en række praktiske og bevismæssige problemer og dermed længere sagsbehandlingstider. FOAN opfordrer til, at lovforslaget sendes til behandling i Straffelovrådet.

Justitia anfører, at lovforslaget udgør et markant brud med en stærkt forankret retstradition, idet Danmark igennem mere end 70 år har haft tradition for ikke at bruge statsmagten til at straffe ytringer, der krænker religiøse doktriner og følelser. Justitia anfører endvidere, at lovforslaget rejser en række retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, og at lovforslaget ikke bør vedtages i sin nuværende udformning. Justitia henviser i den forbindelse særligt til lovforslagets vage og uklare karakter.

Som det også fremgår af pkt. 1 i lovforslagets almindelige bemærkninger, har den seneste tids koranafbrændinger betydet, at Danmark i store dele af verden i stigende grad ses som et land, der faciliterer forhånelse og nedgørelse af andre lande og religioner. Handlingerne må antages at have haft som deres primære formål at forhåne og fremprovokere reaktioner.

Det kan have store konsekvenser, der grundlæggende skader Danmark og vores ligesindedes interesser i verden. Som Politiets Efterretningstjeneste (PET) har oplyst, har den seneste tids koranafbrændinger derudover haft betydning for det aktuelle trusselsbillede, og terrortruslen mod Danmark er skærpet inden for det i forvejen høje niveau.

Der skal ikke herske nogen tvivl om, at regeringen ser ytringsfriheden som en af grundpillerne i det danske demokrati. Regeringen mener imidlertid ikke, at koranafbrændinger har større værdi som ytring end udtalelser, der f.eks. forhåner eller nedværdiger en gruppe af personer på grund af sin race eller seksuelle orientering, eller lignende udtalelser, som allerede i dag er strafbare. Derfor ønsker regeringen at kriminalisere den type af adfærd.

Gruppen Paty udtaler stærk kritik af lovforslaget med henvisning til, at Gruppen Paty har kendskab til undervisningssituationer, hvor lærere og undervisere udfører handlinger, som i sig selv må forventes at være omfattet af forslaget. Gruppen Paty anfører, at lovforslaget potentielt kriminaliserer handlinger udført i lærerens eller undervisernes undervisning, såfremt de ønsker at lade væsentlige religiøse symboler indgå i undervisningen på en måde, hvor symbolerne bliver behandlet utilbørligt. Gruppen Paty stiller endvidere spørgsmål ved, hvorvidt en undervisers deling af handlingsblasfemi vil være strafbar for underviseren.

Justitsministeriet bemærker, at ministeriet umiddelbart har vanskeligt ved at se, i hvilke undervisningssituationer det vil være nødvendigt for en underviser at foretage en utilbørlig behandling af en genstand med en væsentlig religiøs betydning. Det bemærkes endvidere, at den foreslåede bestemmelse i forhold til det udkast til lovforslag, der har været i offentlig høring, er begrænset til alene at omfatte et skrift, der har væsentlig religiøs betydning, eller en genstand, der fremstår som et sådant skrift (se nærmere pkt. 2.2.2).

Det bemærkes herudover, at den foreslåede bestemmelse ikke vil omfatte viderebringelse af andre personers utilbørlige behandling af skrifter med væsentlig religiøs betydning. Forbuddet vil således eksempelvis ikke omfatte en undervisers visning af en videooptagelse af en afbrænding af en koran, hvis underviseren måtte finde det nødvendigt at vise en sådan optagelse som led i undervisningen.

FrikirkeNet finder, at Danmark med baggrunden og motivationen for lovforslaget giver efter for et ydre pres fra OIC-landene (Den Islamiske Samarbejdsorganisation), hvilket FrikirkeNet finder problematisk. FrikirkeNet frygter, at OIC-landene vil benytte dette som en løftestang i forhold til deres dagsorden i den globale værdikamp og give landene alt for stor legitimitet, når de begrænser deres indbyggers ytrings- og religionsfrihed. Danmark bør derfor ifølge FrikirkeNet påtale OIC-landenes hykleri og arbejde for at styrke indsatsen for religiøse minoriteter i de pågældende lande.

Danmark tager løbende forholdene for religiøse mindretal op i dialog med andre lande, herunder OIC-lande. Danmark arbejder derudover globalt for at fremme ytringsfriheden og religions- og trosfrihed og mod forfølgelse af religiøse minoriteter gennem bl.a. FN og EU og i tæt samarbejde med ligesindede lande.

Det Rådgivende Udvalg vedr. Trossamfund anfører, at lovforslaget vil åbne op for, at trossamfunds internationale netværker, eksempelvis OIC, kan blande sig i den danske stats suverænitet i forhold til regulering af religion.

Justitsministeriet har noteret sig synspunkterne.

2.2. Bemærkninger til de enkelte punkter i lovforslaget

2.2.1. Om afgrænsningen af omfattede trossamfund

Amnesty International mener, at lovforslagets fokus på trossamfund forstået som fællesskaber af individer er et korrekt og nødvendigt fokus, da undersøgelser viser, at Danmark mangler nødvendige tiltag i beskyttelsen af minoritetsetniske danskere.

Det Rådgivende Udvalg vedr. Trossamfund anfører bl.a., at vurderingen af, om der er tale om et trossamfund, ikke altid er helt ligetil, og at det af samme grund kan overvejes, hvordan politiet skal kunne vurdere, om der er tale om et trossamfund på stedet i en given situation. Udvalget har i den forbindelse henvist til, at politiet ikke blot kan henholde sig til listen over anerkendte trossamfund, da det fremgår af lovforslaget, at der godt kan være tale om trossamfund, som ikke allerede er anerkendte.

FOAN finder, at bestemmelsen bør præciseres til alene at vedrøre anerkendte trossamfund, så det er muligt for politiet og anklagemyndigheden at konstatere, om et konkret trossamfund er omfattet af bestemmelsen.

FrikirkeNet anbefaler, at lovforslaget alene bør gælde i forhold til anerkendte trossamfund, idet dette vil lette definitionen af ”genstande med væsentlig religiøs betydning”.

Ved ”trossamfund” forstås ifølge bemærkningerne til § 1, nr. 1, i det udkast til lovforslag, som har været i offentlig høring, folkekirken og trossamfund, der er omfattet af definitionen af et trossamfund i trossamfundslovens § 1. Det vil sige et fællesskab, hvis medlemmer samles om en tro på magter, som står over mennesker og naturlove, efter udformede læresætninger og ritualer. Det er ifølge udkastet til lovforslag ikke et krav, at trossamfundet er registreret som anerkendt efter trossamfundsloven.

Der er bl.a. på baggrund af høringssvarene fra FOAN, Det Rådgivende Udvalg vedr. Trossamfund og FrikirkeNet, men også den mere generelle kritik fra høringsparter om bl.a. forståelsen af centrale begreber i lovforslaget, foretaget en justering af den foreslåede bestemmelses anvendelsesområde.

Det foreslås således, at bestemmelsen alene skal omfatte skrifter med væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund. Det vil dermed være en betingelse, at det pågældende trossamfund er registreret som anerkendt efter trossamfundsloven (lov nr. 1533 af 19. december 2017 om trossamfund uden for folkekirken med senere ændringer). Bestemmelsen vil således ikke omfatte trossamfund, der ikke er registreret som anerkendt trossamfund, men i øvrigt lever op til definitionen af et trossamfund i trossamfundsloven. Folkekirken vil i denne sammenhæng også være at anse for omfattet af bestemmelsen, selv om der ikke er tale om et anerkendt trossamfund efter trossamfundsloven. Dette vil efter ministeriets opfattelse bidrage til en entydig afgrænsning af de trossamfund, hvis religiøse skrifter bestemmelsen beskytter. Det bemærkes i den forbindelse, at anerkendelsen af et trossamfund indføres i Trossamfundsregistreret, der er tilgængeligt på Kirkeministeriets hjemmeside.

2.2.2. Begreberne ”genstande med væsentlig religiøs betydning” og ”utilbørlig behandling”

Politiforbundet anfører, at det af lovforslaget ikke fremgår tydeligt, hvem der skal foretage vurderingen af, hvilke genstande der er af ”væsentlig religiøs betydning”, hvilket vil gøre reglerne særdeles vanskelige for politiet at håndtere. Politiforbundet anfører endvidere, at der består en overvejende risiko for, at også genstande, som af kulturelle og politiske grunde er knyttet til religionen, kan blive gjort til genstand for modstridende teologiske og politiske diskussioner, som vil udfordre de bag lovforslaget liggende hensyn, og betegner lovforslaget som ”elastik i metermål”. Endelig anfører Politiforbundet, at ethvert indgreb eller mangel på samme i en meget lang periode, indtil retstilstanden er afklaret, vil blive undergivet markant politisk bevågenhed, hvorfor der bør udarbejdes klare retningslinjer for, i hvilke tilfælde politiet skal foretage indgreb, hvordan disse indgreb skal foretages, og hvem der træffer beslutning herom.

Indre Mission støtter Politiforbundets høringssvar.

FOAN finder, at lovforslaget giver anledning til store betænkeligheder, da der er risiko for – hvis der sker frifindelse ved domstolene – at politiet i samråd med en anklager reelt set har forhindret den pågældende fra at benytte retten til at ytre sig. FOAN mener derfor, at der bør stilles særligt store krav til et præcist og entydigt lovgrundlag. Endvidere anfører FOAN, at det på grund af lovforslagets upræcise begrebsafgrænsning står uklart for deres medlemmer, hvilke bevismidler anklageren kan føre i retten med henblik på at godtgøre udover enhver rimelig tvivl, at en genstand har en tilstrækkelig væsentlig religiøs betydning for et trossamfund. Endelig anfører FOAN, at der henset til domstolenes sagsbehandlingstider er lange udsigter til, at der vil komme retspraksis, som vil afklare retstilstanden nærmere. Dette efterlader den reelle vurdering af bestemmelsens rækkevidde hos politiet og anklagemyndigheden.

Lene Kühle, professor, Afdeling for Religionsvidenskab, Institut for Kultur og Samfund, m.fl., Aarhus Universitet, provsterne i

Ribe Stift, Foreningen Åndsfrihed, Advokatrådet og Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder finder det juridisk problematisk at lovgive om ”genstande med væsentlig religiøs betydning”, da afgrænsningen heraf er kompliceret.

Dette risikerer ifølge **Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder** at skabe en uforudsigelig retstilstand, hvor borgerne ikke på forhånd kan forudse, hvilke handlinger der eventuelt måtte være strafbelagte.

Biskopperne i Danmark, Det Rådgivende Udvalg vedr. Trossamfund og Justitia anfører, at begrebet ”utilbørlig behandling” og ”genstande af væsentlig religiøs betydning” er defineret for upræcist, hvilket risikerer at skabe en uklarhed for borgerne i forhold til, hvilke handlinger der eventuelt måtte være omfattet af loven.

Syvende Dags Adventistkirken anfører, at det at ville forbyde utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund kan ses som en måde at beskytte visse befolkningsgrupper, men at det samtidig bliver mere kompliceret at afgøre, hvad der er utilbørligt, og hvilke genstande der har væsentlig religiøs betydning.

Folkekirkens mellemkirkelige Råd finder, at der er tale om en legitim begrænsning af ytringsfriheden, hvis der indføres en tidsbegrænsning for lovens virke, og det defineres tydeligere, hvad ”utilbørlig” som juridisk begreb omfatter.

Trykkefrihedsselskabet anfører, at lovforslaget er upræcist formuleret, og at dette sammenholdt med, at lovforslaget har til hensigt at beskytte krænkede følelser, skaber en meget usikker retstilstand.

SOS Racisme finder, at begrebet ”utilbørlig behandling”, som det er beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget, er godt afgrænset, men anfører dog, at afbrænding af kors også bør være omfattet.

Det Rådgivende Udvalg vedr. Trossamfund finder, at afgrænsningen af begrebet ”genstande med væsentlig religiøs betydning” kan give anledning til udfordringer. Det kan derfor ifølge udvalget overvejes, om der bør indsættes en bemærkning i lovforslaget om, at genstandene også religionshistorisk skal kunne siges at have en ”væsentlig religiøs betydning”.

Professor emeritus, dr.jur. Ditlev Tamm (Københavns Universitet) støtter, at der i straffeloven indføres en bestemmelse, som gør det muligt at straffe afbrænding af religiøse skrifter. Ditlev Tamm anfører dog, at lovforslaget er for vidtgående. Lovforslaget bør begrænses til fysisk ødelæggelse af religiøse skrifter, der anses for hellige eller fundamentale af et her i landet anerkendt trossamfund, og bør således kun omfatte fundamentale skrifter såsom Koranen, Bibelen og Toraen.

Grundtvigsk Forum anfører, at ordlyden af den foreslåede bestemmelse bør præciseres til alene at omfatte forhånelser og nedværdigende behandling af Koranen, så det fortsat er muligt at protestere mod overgreb begrundet i religiøse autoriteter og skrifter.

Åbenhedstinget finder, at ordensbekendtgørelsen bør præciseres, så det direkte fremgår af bekendtgørelsen, at bogafbrænding og lignende forhånende adfærd ikke må finde sted på offentlige steder.

Det fremgår af det udkast til lovforslag, der har været i offentlig høring, at forbuddet mod utilbørlig behandling omfatter ”en genstand med væsentlig religiøs betydning” for et trossamfund eller ”en genstand, der fremstår som en sådan”.

Justitsministeriet har noteret sig, at lovforslaget af en række høringsparter, herunder Politiforbundet, men også bredere i den offentlige debat, er blevet kritiseret for at have et upræcist anvendelsesområde. En række høringsparter har i den forbindelse også givet udtryk for, at flere centrale begreber i lovforslaget – bl.a. begrebet ”genstand med væsentlig religiøs betydning” – bidrager til den manglende præcision, så det er vanskeligt at vurdere, hvilke religiøse genstande der vil være omfattet af forbuddet.

Det foreslås på den baggrund at ændre lovforslaget, så forbuddet mod utilbørlig behandling alene omfatter "et skrift, der har væsentlig religiøs betydning" eller "en genstand, der fremstår som et sådant skrift".

En begrænsning af bestemmelsen til skrifter med væsentlig betydning vil efter Justitsministeriets opfattelse sammen med den foreslåede begrænsning af bestemmelsen til anerkendte trossamfund (se pkt. 2.2.1) bidrage til en mere klar afgrænsning af forbuddet.

For så vidt angår høringsparternes kritik af begrebet "utilbørlig behandling" bemærker Justitsministeriet, at begrebet "utilbørlig" allerede er brugt i en række bestemmelser i straffeloven. Det gælder også i nyere bestemmelser. Begrebet bruges således flere andre steder i straffelovens 12. kapitel (§§ 102, 104 og 105) og i en række øvrige bestemmelser i straffeloven, herunder § 243 om psykisk vold, § 262 a om menneskehandel og § 264 e om identitetsmisbrug.

Det er dermed ikke udtryk for noget nybrud, at begrebet "utilbørlig" anvendes i straffeloven, og det er i øvrigt efter Justitsministeriets vurdering heller ikke uvant for hverken politiet, anklagemyndigheden eller domstolene at skulle foretage en konkret vurdering af, hvorvidt en bestemt behandling er utilbørlig.

Det bemærkes i tilknytning hertil, at det fremgår af pkt. 4 i de almindelige bemærkninger til det udkast til lovforslag, der har været i offentlig høring, at der ved utilbørlig behandling forstås handlinger, hvorved de pågældende genstande ødelægges på en nedsættende eller forhånende måde eller i øvrigt fysisk behandles forhånende eller nedsættende. Endvidere fremgår det, at den foreslåede bestemmelse efter omstændighederne vil omfatte enhver utilbørlig behandling, herunder afbrænding, tilsøling, og at der f.eks. trampes på eller sparkes til genstanden, eller at genstanden ødelægges ved f.eks. at rive i genstanden, klippe heri eller lignende. Desuden fremgår det, at bestemmelsen også vil kunne omfatte tilfælde, hvor genstanden stikkes i med en kniv.

På den baggrund deler Justitsministeriet grundlæggende heller ikke høringsparternes bekymring om, at begrebet "utilbørlig behandling" vil indebære en uklar retstilling for borgerne eller være vanskeligt for politiet, anklagemyndigheden og domstolene at forholde sig til.

Der er dog i lyset af kritikken fra en række høringsparter, herunder Politiforbundet, Advokatrådet, FOAN og Justitia, fundet anledning til at tilføje yderligere eksempler på, hvad en utilbørlig behandling vil kunne være. Endvidere har ministeriet i lovforslagets bemærkninger – bl.a. på baggrund af høringssvaret fra Politiforbundet – fundet det hensigtsmæssigt at præcisere, at det afgørende for vurderingen vil være, om den pågældende behandling ud fra en almindelig samfundsmæssig betragtning kan anses for at være utilbørlig, og at vurderingen således er objektiv og uafhængig af, hvilket trossamfund skriftet tilhører, og om eventuelle religiøse følelser i et trossamfund måtte blive krænket.

Biskopperne i Danmark anfører, at de på vegne af folkekirken bør vurdere, hvilke genstande der må anses for at være af væsentlig religiøs betydning for folkekirken.

DMU og **CEDA** anfører, at det bør være det enkelte individ, der bør definere, hvad der må anses for en genstand med væsentlig religiøs betydning.

Biskoppen over Helsingør Stift støtter lovforslaget, og anfører, at placeringen i straffelovens 12. kapitel er fornuftig, men at det bør præciseres i lovforslagets bemærkninger, at bestemmelsen ikke har til hensigt at tage stilling til genstandes hellighed endsige forholde sig til den enkelte religion.

Provsterne i Ribe Stift anfører, at henset til, at den foreslåede bestemmelse er placeret i straffelovens 12. kapitel og har til formål at sikre rigets sikkerhed og forholdet til andre stater, bør genstande af væsentlig religiøs betydning i kristendommen skrives ud af lovforslaget, da ingen handlinger mod disse vil bringe rigets sikkerhed eller forhold til andre stater i fare.

Det er i lyset af bl.a. høringssvaret fra biskoppen over Helsingør Stift skrevet tydeligere frem i lovforslagets bemærkninger, at vurderingen af, hvorvidt et givent skrift kan anses for at være af væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund, vil bero på en nærmere konkret retlig vurdering efter omstændighederne med inddragelse af religionsvidenskabelig sagkundskab. Det er i forlængelse heraf tydeliggjort, at det ikke er det enkelte anerkendte trossamfund, der vurderer, om et specifikt religiøst skrift skal anses for omfattet af det foreslåede forbud.

Justitsministeriet deler således ikke biskopperne i Danmarks synspunkt om, at det bør være trossamfundet, der selv skal vurdere, om der er tale om en skrift med væsentlig religiøs betydning i den foreslåede bestemmelses forstand. Oplysninger fra f.eks. folkekirken, om hvad kirken måtte betragte – eller ikke måtte betragte – som skrifter med væsentlig religiøs betydning, vil dog naturligt kunne indgå i den vurdering af skriftets religiøse betydning, der skal foretages efter bestemmelsen. Ministeriet deler således heller ikke DMU og CEDA's synspunkt om, at det bør være individet selv, der vurderer, om der er tale om et skrift med væsentlig religiøs betydning i bestemmelsens forstand.

Dansk Journalistforbund Medier & Kommunikation (DJ) anfører, at lovforslaget risikerer at have en ”chilling-effekt”, der vil påvirke medier, journalister og almindelige borgeres adfærd ud over det oprindelige formål. DJ anbefaler derfor, at ”tegninger” fjernes fra opstillingen i lovforslagets bemærkninger, således at utilbørlig behandling af tegninger aldrig bliver omfattet af bestemmelsen.

Af pkt. 4 i de almindelige bemærkninger til det lovforslag, der har været i offentlig høring, fremgår det, at den foreslåede bestemmelse ikke vil omfatte verbale eller skriftlige tilkendegivelser, herunder tegnninger, om religiøse genstande og emner. Det samme gælder øvrige udtryksformer, som ikke indebærer, at genstanden fysisk behandles utilbørligt.

Det er Justitsministeriets vurdering, at der med lovforslaget ikke kan herske tvivl, om at tegninger ikke er omfattet af bestemmelsen. Ministeriet har dog i lyset af DJ's høringssvar anført udtrykkeligt i lovforslagets bemærkninger, at bestemmelsen alene vil omfatte fysisk utilbørlig behandling af fysiske skrifter.

2.2.3. Forståelsen af "særlige skikke"

Det Rådgivende Udvalg vedr. Trossamfund anfører i relation til lovforslagets omtale af særlige skikke, at det kan overvejes, hvilken betydning det har for lovens anvendelsesområde, at der ofte findes forskellige trossamfund inden for en bestemt religion, og at disse kan have forskellige skikke.

Vurderingen af, hvad der udgør en utilbørlig behandling, er ifølge **Æonisk Trossamfund** yderst kompliceret. Indenfor Æonisk Trossamfunds trostradition foretages der til tider rituelle afbrændinger – både privat og offentligt. Det er uforudsigeligt, om en handling, der er utilbørlig for et trossamfund, kan være almindelig rituel praksis for et andet.

Justitsministeriet bemærker hertil, at det fremgår af bemærkningerne til § 1, nr. 1, i det udkast til lovforslag, der har været i offentlig høring, at behandlinger, som i almindelighed ville være utilbørlige, efter omstændighederne vil kunne falde uden for det strafbare område som følge af særlige skikke om behandling af den religiøse genstand i det pågældende trossamfund.

For yderligere at bidrage til forståelsen af, hvornår sådanne særlige skikke skal kunne føre til, at en behandling, der i almindelighed ville være utilbørlig, vil falde uden for bestemmelsens anvendelsesområde, er det præciseret i lovforslagets bemærkninger, at den, der påberåber sig særlige skikke, forudsættes at have en sådan tilknytning til det anerkendte trossamfund, som skikken vedrører, at det gør det naturligt at følge skikken, ligesom handlingen i øvrigt skal udføres på en måde, som indikerer, at den er udtryk for en efterlevelse af den pågældende skik og ikke foretages af andre grunde.

2.2.4. Ytringer i kunstnerisk øjemed

Producentforeningen er kritisk overfor, at lovforslaget omfatter utilbørlig behandling i kunstnerisk øjemed, idet den kunstneriske frihed er en grundsten i den danske film-, tv- og spilbranche. Det er afgørende for foreningens medlemmer, at der ikke opstår uklarhed om, hvorvidt en handling er omfattet af lovforslaget. Lovforslagets brede formuleringer komplicerer denne vurdering.

Dansk Forfatterforening, Danske Forlag, biskoppen over Helsingør Stift, Foreningen af Danske Scenekunstnere og Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder anfører, at afgrænsningen til kunstneriske ytringer i lovforslaget bør beskrives tydeligere, og at kunstneriske ytringer og kunstnerisk velbegrundede handlinger bør undtages fra lovforslaget.

Dansk Kunstnerråd, Danske Scenografer og Dansk Kulturliv udtrykker bekymring for, at lovforslaget vil begrænse ytringsfriheden for landets kunst- og kulturinstitutioner samt vil mindske kunstnernes mulighed for at italesætte og adressere konkrete samfundsmæssige problemstillinger og begivenheder i en kunstnerisk kontekst. Dansk Kunstnerråd og Dansk Kulturliv finder det problematisk, at lovforslaget er formuleret så bredt, at bestemmelsen også vil finde anvendelse, når den utilbørlige behandling finder sted i f.eks. kunstnerisk eller politisk øjemed.

Danske Filminstruktører, Producentforeningen, Foreningen af Danske Scenekunstnere, Danske Tegneserieskabere og Statens Kunstfond frygter, at lovforslaget vil medføre, at en hel faggruppe vil være nødsaget til at udøve selv censur, ligesom deres værker potentielt og automatisk vil være i strid med bestemmelsen, hvis værkerne beskæftiger sig med religiøse genstande.

Amnesty International finder det problematisk, at der i lovforslaget sondres mellem kunstneriske ytringer og handlinger, og at tegninger og illustrationer ikke gøres ulovlige. Retstilstanden risikerer at blive

arbitrær, hvis de danske myndigheder skal vurdere, hvilke grænser der skal sættes for den frie kunstneriske udfoldelse.

Akademiraadet kritiserer lovforslaget for at hvile på et forældet kunstsyn, som grundlæggende ikke svarer til den måde store dele af kunsten udfolder sig på i dag. Lovforslaget sætter således ikke kun begrænsninger for, hvad kunsten må sige, men også for hvordan kunsten må sige det.

Det er vurderingen, at den foreslåede bestemmelse vil udgøre et afgrænset indgreb, som ikke vil ændre på, at ytringsfriheden har og skal have meget vide rammer i Danmark. For en yderligere gennemgang af lovforslagets forhold til grundloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention henvises til pkt. 2.2.10.

En bred undtagelse, hvor handlinger foretaget i kunstnerisk øjemed falder uden for bestemmelsens anvendelsesområdet, ville være uhensigtsmæssig, da det i praksis i betydeligt omfang ville udvande bestemmelsens beskyttelse af de omfattede skrifter med væsentlig religiøs betydning. Ministeriet deler af denne grund ikke opfattelsen af, at handlinger foretaget i kunstnerisk øjemed generelt bør være undtaget fra forbuddet i bestemmelsen.

På baggrund af høringssvarene fra en lang række høringsparter og den offentlige debat i øvrigt er der dog fundet anledning til at foretage en justering af lovforslagets bemærkninger, så det nu fremgår, at kunstneriske fremstillinger vil falde uden for bestemmelsens anvendelsesområde, hvis den ellers utilbørlige behandling udgør en mindre del af et kunstnerisk værk. Et kunstnerisk værk, som har den utilbørlige behandling som den eneste eller centrale bestanddel, vil derimod være omfattet af bestemmelsen.

Det vil således med den beskrevne justering i almindelighed ikke være strafbart eksempelvis at afbrænde et skrift med væsentlig religiøs betydning i forbindelse med optagelsen af en scene i en spillefilm. Tilsvarende vil iturivning af en bibel under en koncert, en opera eller lignende som udgangspunkt heller ikke være at anse som utilbørlig.

Må den kunstneriske ramme for behandlingen af det religiøse skrift anses for at være etableret med det formål at foretage en ellers utilbørlig handling, vil en sådan rammesætning ikke bringe handlingen udenfor det strafbare område.

Ved vurderingen af, om behandling af et religiøst skrift i kunstnerisk sammenhæng i en given situation må anses at være omfattet af forbuddet, kan der ved den ovennævnte vurdering lægges vægt på en række yderligere momenter. Det vil således kunne indgå, om behandlingen foregår et sted, hvor der sædvanligvis fremføres eller vises kunst, om den foretages af personer eller grupper af personer, som også i øvrigt beskæftiger sig med den pågældende udtryksform i en kunstnerisk sammenhæng, og om værket fremtræder i en form og under omstændigheder, hvor der sædvanligvis er et publikum, som ud fra en kunstnerisk interesse og eventuelt mod betaling opsøger værker af den pågældende art.

Dansk Regnbueråd anfører, at lovforslaget er ydmygende for dobbeltminoriteter, særligt dansk-muslimske LGBT-personer. Med lovforslaget tvinges disse til at afstå fra offentligt at manifestere foragt for religiøse genstande, og er dermed tvunget til de facto at udvise respekt for de symboler og skrifter, der i muslimske diktaturer bruges som hjemmel til at fornægte, straffe, torturere og henrette selvsamme borgere.

Foreningen Fri Debat anfører, at lovforslaget er så vidtrækkende, at legitim og nødvendig religionskritik – også for herboende iranere og andre, som er flygtet til Danmark – vil blive kriminaliseret.

Ifølge **Foreningen Åndsfrihed** er det problematisk, at lovforslaget ikke gør det muligt at skelne mellem legitime og illegitime protestaktioner med religiøse opfattelser. Lovforslaget vil ramme bredere, end det har været intentionen, og indskrænkningerne vil også ramme kunstneriske eller politiske udtryk, der ellers bidrager til en debat af generel interesse.

Amnesty International mener, at ødelæggelse af religiøse genstande bør kunne bruges i fredelige protester for at illustrere magthaveres tilsidesættelse af menneskerettighederne.

På baggrund af bl.a. de modtagne høringssvar fra Dansk Regnbueråd, Foreningen Fri Debat, Foreningen Åndsfrihed og Amnesty International er det indskrevet i bemærkningerne til lovforslaget, at det ved strafudmåling i formildende retning vil kunne indgå, hvis gerningspersonen, den utilbørlige behandling til trods, åbenlyst ikke har haft til hensigt at forhåne eller nedværdige.

DJ, Berlingske Media A/S og Danske Medier ønsker en klar og utvetydig tilkendegivelse af, at journalisters og redaktionelle mediers optagelse og formidling af optagelser, der kan indeholde utilbørlig behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning, ikke vil være omfattet af bestemmelsen.

Advokatrådet anbefaler, at det tydeliggøres, hvornår museer, gallerier og andre kunstneriske institutioner vil kunne ifalde ansvar for at viderebringe optagelser eller lignende af en utilbørlig behandling af en religiøs genstand.

Det fremgår af bemærkningerne til § 1, nr. 1, i det udkast til lovforslag, der har været i offentlig høring, at den foreslåede bestemmelse ikke vil omfatte viderebringelse af andre personers utilbørlige behandling af genstande med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund.

Med henblik på at imødekomme opfordringen fra flere høringsparter, herunder DJ og Danske Medier, har Justitsministeriet eksplicit skrevet i bemærkningerne, at bestemmelsen ikke vil omfatte mediers og journalisters viderebringelse af andres utilbørlige behandling, f.eks. i forbindelse med et nyhedsindslag i tv, der viser en anden persons afbrænding af en koran.

Justitsministeriet har endvidere på baggrund af Advokatrådets høringssvar fundet anledning til at præcisere i lovforslagets

bemærkninger, at bestemmelsen heller ikke vil omfatte et museums udstilling af optagelser eller fotografier af en utilbørlig behandling foretaget af en anden person.

2.2.5. Placering af bestemmelsen i straffelovens 12. kapitel, herunder justitsministerens påtalekompetence

Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder finder, at det af hensyn til de forskellige trossamfund, der befinder sig i Danmark, vil være mere hensigtsmæssigt at placere bestemmelsen i straffelovens 27. kapitel om freds- og ærekrænkelser eller 15. kapitel om forbrydelser mod den offentlige orden og fred.

Indre Mission anbefaler, hvis hensigten er at imødegå trosdiskriminerende forhånelse, nedværdigelse og spot i ekstrem grad og samtidig lovgive om ordentlighed og for landets sikkerhed, at bestemmelsen placeres i straffelovens 27. kapitel om freds- og ærekrænkelser som en ny § 266 d. Indre Mission anbefaler i forlængelse heraf, at bestemmelsen ikke knyttes op på landets sikkerhedsmæssige situation.

DJ, SOS Racisme og Professor emeritus, dr.jur. Ditlev Tamm (Københavns Universitet) finder det uhensigtsmæssigt, at bestemmelsen er placeret i straffelovens 12. kapitel om landsforræderi og andre forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed.

Retspolitisk Forening anfører, at det bør overvejes, hvorvidt justitsministeren bør have påtalekompetencen, idet ministeren almindeligvis alene har påtalekompetence i sager om angreb på statens selvstændighed og sikkerhed ud fra en forståelse af disse sagers meget alvorlige karakter.

FLDG anfører, at det efter al sandsynlighed vil medføre en skævvreden retshåndhævelse, præget af politisk opportunisme, at justitsministeren har påtalekompetencen.

Som det fremgår af pkt. 3 i lovforslagets almindelige bemærkninger, varetager den foreslåede bestemmelse navnlig udenrigspolitiske og sikkerhedsmæssige hensyn.

På den baggrund er det vurderingen, at bestemmelsen er korrekt placeret i straffelovens 12. kapitel om landsforræderi og andre forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed.

Det fremgår af straffelovens § 110 f, at forbrydelserne i straffelovens 12. kapitel er genstand for offentlig påtale, der sker efter justitsministerens påbud.

Dette indebærer, at justitsministeren – på baggrund af en anklagerfaglig indstilling fra Rigsadvokaten – vil skulle tiltræde, at der rejses tiltale for overtrædelse af den foreslåede bestemmelse.

De sager, der måtte blive rejst, vil i sagens natur blive behandlet ved domstolene, uanset om påtalekompetencen ligger hos justitsministeren.

For så vidt angår det af Retspolitisk Forening anførte om, at den foreslåede bestemmelse omhandler sager af mindre strafværdighed end de øvrige bestemmelser i straffelovens 12. kapitel, bemærker Justitsministeriet, at den gældende bestemmelse i straffelovens § 110 e om forhånelse af en fremmed stats flag m.v., som også er underlagt justitsministerens påtalekompetence, har samme strafferamme.

Foreningen Åndsfrihed og Justitia anfører, at lovforslaget – idet den foreslåede bestemmelse er placeret i straffelovens 12. kapitel – medfører, at billigelse af bestemmelsens gerningsindhold vil være omfattet af straffelovens § 136. Dette er ifølge foreningerne ude af proportioner og stemmer ikke overens med regeringens udmeldinger om, at verbale og skriftlige ytringer ikke vil være strafbare.

Efter straffelovens § 136, stk. 2, straffes den, der offentligt udtrykkeligt billiger en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser, med bøde eller fængsel indtil 3 år.

Justitsministeriet er enig med bl.a. Justitia i, at billigelse af overtrædelse af den foreslåede bestemmelse ikke bør være strafbart, hvilket også er baggrunden for, at der med lovforslaget nu lægges op til en ændring af straffelovens § 136, stk. 2. Den foreslåede ændring vil indebære, at det ikke vil være strafbart at billige utilbørlig behandling af et skrift med væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund eller at billige forhånelse af en fremmed stats flag m.v. efter den gældende § 110 e.

2.2.6. Strafferammen og straffniveauet

Professor emeritus, dr.jur. Ditlev Tamm (Københavns Universitet), Grundtvigsk Forum og Foreningen Åndsfrihed anfører, at bestemmelsens strafferamme er for høj og foreslår, at straffen alene bør være bøde.

FOAN mener, at der i bemærkningerne til lovforslaget bør tages nærmere stilling til straffniveauet, herunder hvornår andengangstilfælde straffes med fængsel.

Det fremgår af bemærkningerne til § 1, nr. 1, i det udkast til lovforslag, der har været i offentlig høring, at overtrædelse af det foreslåede forbud skal kunne straffes på samme måde som overtrædelser af den gældende bestemmelse i straffelovens § 110 e. Det vil sige med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Det er endvidere forudsat i lovbemærkningerne, at førstegangstilfælde af overtrædelse af bestemmelsen som udgangspunkt straffes med bøde. I gentagelsestilfælde er der som udgangspunkt forudsat udmålt en kortere fængselsstraf i dage.

Justitsministeriet har i forhold til det udkast til lovforslag, der har været i offentlig høring, tilføjet, at det i formildende retning vil kunne indgå, hvis gerningspersonen, den utilbørlige behandling til trods, åbenlyst ikke har haft til hensigt at forhåne eller nedværdige.

2.2.7. Den tidligere blasfemibestemmelse i straffeloven (§ 140)

Lene Kühle, professor, Afdeling for Religionsvidenskab, Institut for Kultur og Samfund, m.fl., Aarhus Universitet og Foreningen Fri Debat finder at lovforslaget reelt er en genindførelse af blasfemi-paragraffen, hvilket kan være problematisk.

Islamiske centre, institutioner og sammenslutninger opfordrer til, at bestemmelsen udvides til også at omfatte blasfemi.

Harreskovens Blotgilde, SOS Racisme og FrikirkeNet anfører, at bestemmelsens placering i straffelovens § 110 e er uhensigtsmæssig og vil i stedet foretrække en genindførelse af den tidligere blasfemi-paragraf.

Retspolitisk Forening anser den foreslåede ordning som et mere snævert indgreb, end det var tilfældet med den tidligere blasfemiparagraf i straffeloven.

Det fulgte af den tidligere bestemmelse i straffelovens § 140 om blasfemi, at den, der offentligt driver spot med eller forhåner noget her i landet lovligt bestående religionssamfunds troslærdomme eller gudsdyrkelse, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder.

Ifølge den foreslåede bestemmelse i straffelovens § 110 e, stk. 2, straffes den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds gør sig skyldig i utilbørlig behandling af et skrift, der har væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund, eller en genstand, der fremstår som et sådant skrift, på samme måde som i § 110 e, stk. 1. Det vil sige med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Den foreslåede bestemmelse er således formuleret snævrere end den tidligere gældende § 140 om blasfemi. Endvidere varetager bestemmelsen andre hensyn end tidligere gældende § 140. Det er også grunden til, at bestemmelsen foreslås placeret i straffelovens 12. kapitel om landsforræderi og andre forbrydelser mod statens selvstændighed

og sikkerhed og ikke i 15. kapitel om forbrydelser mod den offentlige orden og fred, hvor § 140 var placeret.

2.2.8. Forholdet til straffelovens § 266 b (racismeparagraffen)

Lene Kühle, professor, Afdeling for Religionsvidenskab, Institut for Kultur og Samfund, m.fl., Aarhus Universitet og Æonisk Trossamfund anbefaler, at bestemmelsen indarbejdes i straffelovens § 266 b (racismeparagraffen). Med lovforslaget bliver alene utilbørlig behandling af genstande forbudt, og det løser således ikke det reelle samfundsproblem med hadefulde ytringer, der sigter mod at nedgøre religion og/eller minoritetsgrupper. Det anføres, at en indarbejdelse i straffelovens § 266 b ville løse dette. **SOS Racisme** støtter, at bestemmelsen indarbejdes i straffelovens § 266 b.

CEDA og Det Jødiske Samfund bemærker, at de hensyn, der ligger bag lovforslaget, er bekymrende. Lovforslaget burde have baggrund i et ønske om at styrke respekten for minoriteter. At dette ikke er tilfældet kan opfattes som om, at minoriteter, herunder muslimer, i Danmark ikke er beskyttelsesværdige. **SGI-Danmark** er enig i dette synspunkt.

Amnesty International anbefaler, at der i stedet for udarbejdelse af en ny bestemmelse tages udgangspunkt i den eksisterende lovgivning, og at der fra sag til sag foretages en vurdering af, om en ytring krænker et mindretal, idet koranafbrændingerne har vist et behov for bedre beskyttelse af minoriteter mod racisme og hadefulde ytringer.

Efter straffelovens § 266 b, stk. 1, straffes den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro eller sit handicap eller på grund af den pågældende gruppes seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskaraktistika. Strafferammen er bøde eller fængsel indtil 2 år.

Det fremgår endvidere af straffelovens § 81, stk. 1, nr. 6, at det ved en strafs fastsættelse i almindelighed skal indgå som skærpende omstændighed, at gerningen helt eller delvis har baggrund i andres etniske oprindelse, tro, handicap, seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk, kønskarakteristika eller lignende.

Det er således Justitsministeriets vurdering, at der allerede i dag er et strafferetligt værn mod hadefulde ytringer og forhånelser af minoriteter i Danmark.

Den foreslåede bestemmelse varetager i modsætning til straffelovens § 266 b navnlig udenrigspolitiske og sikkerhedsmæssige hensyn. På den baggrund er det vurderingen, at bestemmelsen bør placeres i straffelovens 12. kapitel om landsforræderi og andre forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed.

Åbenhedstinget foreslår, at straffelovens § 266 b præciseres, så ordlyden ændres fra at omfatte ”udtalelse eller anden meddelelse” til ”meddelelse eller handling”, og at det i bemærkninger til lovforslaget præciseres, at der her sigtes til hån og nedværdigende behandling af hellige skrifter.

Det fremgår af betænkning nr. 553/1969 om forbud mod racediskrimination, side 27, at bestemmelsen i straffelovens § 266 b med ordene ”anden meddelelse” også omfatter andre udtryksformer, der kan betegnes som udtalelser.

Ved Østre Landsrets dom af 12. september 1994 i sag nr. S-1429-94 (optrykt i Ugeskrift for Retsvæsen 1994, side 993/1) blev fire personer dømt for at overtræde straffelovens § 266 b ved at have placeret brændende kors foran en privat families hus. Brændende kors blev således fortolket som ”anden meddelelse” og var omfattet af bestemmelsen.

Det er således Justitsministeriets vurdering, at en justering som foreslået af Åbenhedstinget ville være overflødig. Det bemærkes herudover, at den foreslåede bestemmelse navnlig varetager udenrigspolitiske og sikkerhedsmæssige hensyn. På den baggrund er det

vurderingen, at bestemmelsen bør placeres i straffelovens 12. kapitel om landsforræderi og andre forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed.

Med henvisning til Straffelovrådets bemærkning i forbindelse med afskaffelsen af den tidligere blasfemibestemmelse anfører **Biskopperne i Danmark**, at der burde være foretaget en undersøgelse af, hvilke af de handlinger lovforslaget ønsker at ramme, som allerede i dag vil være omfattet af straffelovens § 266 b. Herefter kunne et lovforslag være udarbejdet til at omfatte de tilfælde, der måtte falde udenfor.

DJ læser lovforslaget således, at der allerede efter straffelovens § 266 b er hjemmel til at straffe koranaftbrændinger, og at lovforslaget derfor er unødvendigt. DJ efterspørger derfor en bedre begrundelse for at udarbejde en ny bestemmelse.

Ved Østre landsrets dom af 25. maj 2016 i sag nr. S-892-16 (optrykt i Ugeskrift for Retsvæsen 2016, side 3158) fandt retten, at en person, der på en offentligt tilgængelig profil på Facebook havde sidestillet ideologien islam med nazismen og skrevet, at indvandringen af islamister var ødelæggende for det danske samfund, ikke kunne dømmes efter straffelovens § 266 b. Landsretten konkluderede, at udtalelsen var rettet mod islamisk ideologi og islamister, og anførte, at beskyttelsen i § 266 b, stk. 1, efter ordlyden og bestemmelsens forarbejder ikke omfattede forhånelse m.v. af en gruppe af personer på grund af dens ideologi.

Straffelovrådet fandt i betænkning nr. 1548/2014 om de juridiske konsekvenser af en ophævelse af straffelovens § 140 om blasfemi, at der kunne være tilfælde, hvor f.eks. grov forhånelse af et helligt skrift ikke vil blive fortolket som et angreb på en gruppe af personer på grund af dens tro af en karakter, der er omfattet af straffelovens § 266 b, jf. betænkningens side 20.

På denne baggrund er det Justitsministeriets opfattelse, at straffelovens § 266 b ikke indeholder et tilstrækkeligt strafferetligt værn til at imødegå den seneste tids koranaftbrændinger.

2.2.9. Om behovet for evaluering/revisionsbestemmelse

Det Jødiske Samfund i Danmark, Folkekirkens mellemkirkelige Råd, Retspolitisk Forening, DMU, Islamiske centre, institutioner og sammenslutninger og Institut for Menneskerettigheder foreslår, at den nye bestemmelse tages op til revision indenfor en årrække for at vurdere lovens konsekvenser.

Justitsministeriet er enig i, at det vil være hensigtsmæssigt at foretage en evaluering af loven inden for en årrække. Ministeriet har på den baggrund justeret i bemærkningerne til lovforslaget, så det fremgår, at anvendelsen af den foreslåede bestemmelse om utilbørlig behandling af skrifter med væsentlig religiøs betydning for et anerkendt tros-samfund vil blive evalueret af ministeriet, når bestemmelsen har været i kraft i tre år. Dette vil ske på baggrund af oplysninger indhentet fra relevante myndigheder og interessenter om erfaringerne med bestemmelsen. Ministeriet forventer at oversende en redegørelse herom til Folketingets Retsudvalg inden udgangen af 2026.

Foreningen Åndsfrihed og SOS Racisme anbefaler, at lovforslaget tilføjes en solnedgangsklausul.

En solnedgangsklausul (en udløbsbestemmelse) kan bl.a. være relevant i tilfælde, hvor en lov er begrundet i særlige forhold, som ikke kan forventes at bestå i længere tid. I sådanne tilfælde vil det være hensigtsmæssigt med en udløbsbestemmelse med henblik på at undgå, at lovgivningen fortsætter på ubestemt tid, jf. pkt. 2.7.9 i Justitsministeriets vejledning om lov kvalitet.

Lovforslaget skal ses i sammenhæng med den seneste tids koranafbrændinger her i landet, der har betydet, at Danmark i store dele af verden i stigende grad ses som et land, der faciliterer forhånelse og nedgørelse af andre lande og religioner. Handlingerne må antages at have haft som deres primære formål at forhåne og fremprovokere reaktioner.

Det foreslås på den baggrund, at der indføres et forbud mod offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds at behandle et skrift, der har væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund, eller en genstand, der fremstår som et sådant skrift, utilbørligt.

Der er ingen grund til at tro, at de handlinger der således forbydes, ikke også vil kunne blive foretaget på et ubestemt tidspunkt i fremtiden med lignende konsekvenser. Det er derfor efter ministeriets opfattelse ikke relevant at indsætte en udløbsbestemmelse i lovforslaget.

2.2.10. Om forholdet til grundloven og Danmarks internationale forpligtelser

Lektor, ph.d. Jakob v. H. Holtermann (Københavns Universitet), adjunkt, ph.d. Sune Klinge (Københavns Universitet), lektor, dr.jur. Rasmus Grøntved Nielsen (Københavns Universitet) og professor, dr.jur. Sten Schaumburg-Müller (Syddansk Universitet) anfører, at der kan rejses alvorlige forfatningsretlige betænkeligheder ved lovforslagets overensstemmelse med grundlovens § 77, 2. pkt., om forbud mod censur og andre forebyggende forholdsregler, idet det i lovforslaget anføres, at hvis politiet måtte blive opmærksomt på, at en overtrædelse af den foreslåede bestemmelse er i gang med at blive begået eller vil blive begået, vil politiet kunne gribe ind og bringe det strafbare forhold til ophør. Det anføres i høringssvaret også, at der i bestemmelser i politiloven og retsplejeloven generelt må indfortolkes den undtagelse, at de ikke gælder for såkaldte ytringsforbrydelser i modsætning til såkaldte handlingsforbrydelser.

Professor, ph.d. Jens Elo Rytter (Københavns Universitet) anbefaler at slette passagen i lovforslagets bemærkninger om, at politiet vil kunne gribe ind og bringe det strafbare forhold til ophør, hvis politiet måtte blive opmærksomt på, at en overtrædelse af den foreslåede bestemmelse er i gang med at blive begået eller vil blive begået under hensyntagen til grundlovens § 77, 2. pkt., og anfører, at implikationerne ved at lade det stå er, at man potentielt tømmer den formelle ytringsfrihed for indhold.

Danske Film Instruktører anfører, at det er en begrænsning af ytringsfriheden, når eksempelvis en koranaftænding kan stoppes, før den starter. Særligt når det udelukkes at undtage kunstneriske formål, er lovforslaget i strid med grundlovens § 77.

Advokatrådet anbefaler, at betydningen af grundlovens § 77, 2. pkt., for politiets adgang til med hjemmel i politiloven at foretage præventive indgreb for at undgå utilbørlig behandling af religiøse genstande nærmere beskrives.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet i lovbemærkningerne beskriver, hvordan det sikres, at politiets håndhævelse af loven sker inden for rammerne af grundlovens § 77.

Justitia anfører, at lovforslaget rejser spørgsmål i forhold til overholdelsen af grundlovens § 77, 2. pkt., om censur og andre forebyggende forholdsregler, eftersom politiet ifølge lovforslagets beskrivelse af politiets beføjelse anses for bemyndiget til at gribe præventivt ind overfor ”utilbørlig behandling” af de omfattede religiøse genstande.

Det fremgår af grundlovens § 77, at enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde påny indføres.

Grundlovens § 77, 2. pkt., beskytter således mod foranstaltninger, der forhindrer selve offentliggørelse af ytringer (den formelle ytringsfrihed).

Der henvises til Justitsministeriets besvarelse af 19. september 2023 af spørgsmål nr. 1237 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg, hvoraf det bl.a. fremgår, at udtrykkene ”censur og andre forebyggende forholdsregler” i grundlovens § 77, 2. pkt., antages at omfatte enhver ordning, hvorved en offentlig myndighed har adgang til at kontrollere ytringer, før de er blevet offentliggjort, samt andre censurlignende foranstaltninger, der kan hindre eller forsinke offentliggørelsen af ytringer. Der henvises i den forbindelse til Peter Germer,

Statsforfatningsret, 5. udgave (2012), side 378 f., Henrik Zahle, Men-neskerettigheder, Dansk forfatningsret 3, 3. udgave (2003), side 77 f., Max Sørensen, Statsforfatningsret, 2. udgave ved Peter Germer (1973), side 377, Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret II, 3. udgave ved Ole Espersen (1980), side 722, Henrik Zahle, Danmarks Riges Grundlov med kommentarer, 2. udgave (2006), side 536, Poul Andersen, Dansk Statsforfatningsret (1954), side 666, og Jens Peter Christensen m.fl., Dansk Statsret, 3. udgave (2020), side 375 f. Justitsministeriet kan i forlængelse heraf endvidere henvise til Alf Ross, a.st., side 720, hvori det anføres, at alle sædvanlige retsmidler, der tilsigter at forhindre en retskrænkelser eller forbrydelse, må være tilladelige også i forhold til krænkelse af ytringsfriheden, og at politiet i sager, der er genstand for offentlig forfølgning, således må kunne foretage sædvanlige skridt til forebyggelse af en forbrydelse.

Det er således Justitsministeriets vurdering, at politiets håndhævelse af en lovbestemmelse om forbud mod utilbørlig behandling af skrifter med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund ikke udgør en forudgående prøvelse med det formål at afgøre, om offentliggørelse af en konkret ytring kan tillades, og dermed ikke vil udgøre censur eller en anden forebyggende forholdsregel omfattet af grundlovens § 77, 2. pkt. Det samme gør sig gældende for så vidt angår politiets indgreb over for strafbare forsøg på overtrædelse af andre lovbestemmelser, hvor den strafbare handling vil kunne karakteriseres som en ytring. Det bemærkes i den forbindelse, at straffeloven allerede indeholder en lang række bestemmelser, som på den ene eller anden vis kriminaliserer bestemte former for ytringer.

Bl.a. på baggrund af de modtagne høringssvar er afsnittet i lovforslagets bemærkninger om politiets muligheder for at gribe ind justeret, så det klarere fremgår, at afsnittet alene tager sig på politiets muligheder for at bringe et allerede begået strafbart forhold, herunder et strafbart forsøg, til ophør.

Advokatrådet anbefaler, at lovforslagets beskrivelse af grundloven uddybes i forhold til grundlovens § 79, 3. pkt., om forsamlingsfriheden.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at det i lovforslaget beskrives, hvordan politiets håndhævelse af loven sker inden for rammerne af grundlovens § 79.

Med lovforslaget kriminaliseres utilbørlig behandling af skrifter med væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund, hvis det sker offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds. Lovforslaget griber ikke ind i forsamlingsfriheden, hvorfor der ikke i lovforslaget er redegjort nærmere for grundlovens § 79.

Det bemærkes, at grundlovens § 79 om forsamlingsfrihed ikke er til hinder for, at politiet griber ind over for personer, som er en del af en forsamling, og som foretager en ulovlig handling, jf. hertil Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret II, 3. udgave ved Ole Espersen (1980), side 774.

Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder kan tilslutte sig lovforslagets udlægning af de menneskeretlige forpligtelser efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), og at ønsket om at stoppe de gentagne chikanøse og hadefulde afbrændinger, som er den primære årsag til lovforslaget, lever op til kravet om et presserende samfundsmæssigt behov i Danmark.

Advokatrådet finder, at det er væsentligt for borgernes retssikkerhed, at lovforslaget indeholder en præcis beskrivelse af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis om blasfemiske ytringer, og at Justitsministeriet har beskrevet Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis på en klart misvisende måde, bl.a. ved med henvisning til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 25. november 1996 i sagen Wingrove mod Storbritannien, præmis 52, at anføre, at der i forhold til ytringer om religiøse overbevisninger er pligt til i videst muligt omfang at undgå ytringer, der er anstødelige og bespottende i forhold til objekter, der af andre omgås med ærbødighed. Advokatrådet er dog enig i Justitsministeriets konklusion om, at forbuddet kan gennemføres inden for rammerne af EMRK.

Retspolitisk Forening bemærker, at der ikke er fuld overensstemmelse mellem de argumenter om national sikkerhed, der bruges ved presentationen af lovforslaget og de argumenter, der benyttes i forbindelse med den retlige vurdering af lovforslagets overensstemmelse med EMRK artikel 10 om ytringsfrihed.

Amnesty International anfører, at det løbende bør præciseres i lovforslaget, at ethvert indgreb skal være i overensstemmelse med international lov, nødvendigt, forholdsmæssigt og mindst indgribende, jf. prøvelseskonceptet i EMRK artikel 10.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at der i lovbemærkningerne beskrives menneskeretlige anbefalinger imod indførelsen af blasfemibestemmelser, som anses for at medføre risici for unødvendige begrænsninger af ytringsfriheden.

Justitia er enig i, at lovforslaget – som udgangspunkt – er i overensstemmelse med EMRK Artikel 10. Justitia mener dog ikke, at Justitsministeriets redegørelse for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis er retvisende eller fyldestgørende, ligesom lovforslagets udformning kan risikere at medføre krænkelse af artikel 10 afhængigt af den nærmere håndhævelse og domspraksis. Justitia henviser bl.a. til, at det er misvisende, når det i lovforslaget med henvisning til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 25. november 1996 i sagen Wingrove mod Storbritannien, præmis 52, anføres, at der i forhold til ytringer om religiøse overbevisninger er pligt til i videst muligt omfang at undgå ytringer, der er anstødelige og bespotende i forhold til objekter, der af andre omgås med ærbødighed, idet det kan forstås derhen, at der består en positiv forpligtelse til at begrænse blasfemiske ytringer, hvilket ikke findes. Justitia henviser desuden til, at det er særdeles bemærkelsesværdigt, at Justitsministeriet ikke har henvist til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 17. juli 2018 i sagen Mariya Alekhina m.fl. mod Rusland, idet Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fandt, at det var i strid med EMRK artikel 10, da medlemmer af det russiske kvinde-punkband og kunstnergruppe Pussy Riot blev idømt 2 års fængsel for ”hooliganisme motiveret af religiøst had”, efter at de foran alteret i en

prominent katedral i Moskva havde forsøgt at optræde med en ”Punk-Prayer”, der var kritisk mod Putin og den Russisk-ortodokse kirke.

Danske Filminstruktører mener, at lovforslaget med sin nuværende udformning er i strid med EMRK artikel 10 om ytringsfrihed, idet lovforslaget udgør en begrænsning af den kunstneriske frihed, hvilket er til skade for den gode og brede samfundsdebat.

DJ anerkender, at retten til at ytre sig ikke er absolut og uden grænser, og at lovgiverne i et demokrati kan beslutte nogle specifikke indskrænkninger af ytringsfriheden, men understreger samtidig, at EMRK stiller krav om, en indskrænkning skal være nødvendig, presserende og afgrænset, og at lovforslaget ikke lever op til disse kriterier.

Der er i pkt. 5.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger i hovedtræk redegjort for lovforslagets forhold til Danmarks internationale forpligtelser efter EMRK. Det bemærkes i den forbindelse, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har en meget omfattende retspraksis om fortolkningen af EMRK artikel 10, herunder for så vidt angår ytringer, der kan karakteriseres som blasfemiske, og at det derfor er nødvendigt at foretage nogle til- og fravalg i beskrivelsen af den relevante domspraksis. Som det fremgår af lovforslaget, har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol dog i sin praksis slået fast, at staten har en bredere skønsmargin, hvis ytringer kan karakteriseres som blasfemiske og unødigt krænkende over for andres religiøse overbevisning. Der kan i den forbindelse henvises til Jon Fridrik Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere, 6. udgave (2023), side 1199 ff.

Det bemærkes, at det i præmis 52 i Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 25. november 1996 i sagen Wingrove mod Storbritannien anføres, at udnyttelse af retten til ytringsfrihed kan medføre pligter og ansvar, og i forhold til ytringer om religiøse overbevisninger omfatter dette pligt til i videst muligt omfang at undgå ytringer, der er anstødelige og bespottende i forhold til objekter, der af andre omgås med ærbødighed. Justitsministeriet kan oplyse, at den

omtalte præmis i dommen er omtalt på tilsvarende vis i Jon Fridrik Kjølbro, a.st., side 1201.

Det bemærkes desuden, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i sin dom af 17. juli 2018 i sagen Mariya Alekhina m.fl. mod Rusland, som Justitia henviser til i sit høringssvar, i sin vurdering af, om indgrebet (i form af fængselsstraf) i rettigheden efter EMRK artikel 10 havde opfyldt kravet om at være nødvendigt i et demokratisk samfund, foretog en prøvelse af, om de anvendte sanktioner var proportionale. I dommens præmis 228 anføres det bl.a., at visse reaktioner på klagernes handling kunne have været berettiget, men at de nationale domstole havde undladt at anføre relevante og tilstrækkelige grunde til at retfærdiggøre en strafferetlig sanktion, og at fængselsstraffen ikke stod i et rimelig forhold til det lovlige mål, der blev forfulgt. Denne dom kan således efter Justitsministeriets opfattelse ikke tages som udtryk for, at der ikke kan gøres indgreb over for ytringer af blasfemisk karakter. Det er dog – i overensstemmelse med Domstolens praksis i øvrigt – et krav, at sanktionen herfor er proportional. Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslagets til § 1, nr. 1, forudsættes det, at førstegangstilfælde af overtrædelse af bestemmelsen som udgangspunkt straffes med bøde. I gentagelsestilfælde forudsættes der som udgangspunkt udmålt en kortere fængselsstraf i dage.

Som anført i lovforslaget er beskyttelsen af ytringsfriheden efter artikel 10 ikke absolut. Der kan foretages indgreb i ytringsfriheden, hvis indgrebet er foreskrevet ved lov og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, territorial integritet eller offentlig tryghed, for at forebygge uorden eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden, for at beskytte andres gode navn og rygte eller rettigheder, for at forhindre udspredelse af fortrolige oplysninger eller for at sikre domsmagtens autoritet og upartiskhed, jf. artikel 10, stk. 2.

Som det videre fremgår af lovforslaget, har Justitsministeriet ved vurderingen af, om den foreslåede bestemmelse varetager et anerkendelsesværdigt formål og er nødvendig i et demokratisk samfund, lagt vægt på, at de handlinger, som vil være strafbare, vil have en forhånende

karakter, som er unødigt krænkende eller sårende. Det bemærkes i den forbindelse, at det i lyset af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis, som der er redegjort nærmere for i pkt. 5.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger, ligger inden for staternes skønsmargin ved lov at fastsætte regler, som har til formål at foretage indgreb i retten til ytringsfrihed, hvis religiøse emner behandles på en måde, der kan karakteriseres som blasfemiske. Ministeriet har endvidere lagt vægt på, at forbuddet ikke omfatter bl.a. skrift og tale.

Det er på den baggrund Justitsministeriets opfattelse, at lovforslaget kan gennemføres inden for rammerne af Danmarks internationale forpligtelser efter EMRK, og at lovforslaget indeholder en dækkende beskrivelse af forholdet til EMRK og relevant praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at det i lovforslagets bemærkninger tilføjes, at beskyttelsen af ytringsfriheden i EMRK i nogle tilfælde vil kunne hindre, at loven anvendes, og at det præciseres, hvordan politiet, anklagemyndigheden og domstolene skal sikre den.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1, at bestemmelsen vil skulle anvendes inden for rammerne af ytringsfrihedsbeskyttelsen efter EMRK artikel 10. Det er i forhold til det lovforslag, som har været i offentlig høring, præciseret, at bestemmelsen ikke vil finde anvendelse, hvis det vil være i strid med EMRK artikel 10 om ytringsfrihed.

Som det fremgår af pkt. 5.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger, vil der efter Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis imidlertid i almindelighed kunne straffes for ytringer, der kan karakteriseres som blasfemiske eller unødigt krænkende over for andres religiøse overbevisning.

Justitia anfører, at strafudmålingen må antages at have afgørende betydning for, hvorvidt sanktionering vil være proportionalt efter EMRK artikel 10, og at det er meget tvivlsomt, om frihedsstraf – selv i gentagelsestilfælde – vil kunne udgøre en proportional sanktion, når det

gælder ytringer, der ikke har karakter af hadefuld tale rettet mod bestemte befolkningsgrupper, opfordringer til vold, terrorisme eller lignende.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1, forudsættes det, at førstegangstilfælde af overtrædelse af bestemmelsen som udgangspunkt straffes med bøde. I gentagelsestilfælde forudsættes der som udgangspunkt udmålt en kortere fængselsstraf i dage.

Det vil i skærpende retning ved strafudmålingen skulle indgå, hvis personen har begået flere overtrædelser af den foreslåede bestemmelse. Foreligger der adskillige førstegangsovertrædelser til samtidig pådømmelse, forudsættes der dermed som udgangspunkt udmålt en kortere fængselsstraf i dage.

Det er i forhold til det lovforslag, som har været i offentlig høring, anført, at det i formildende retning vil kunne indgå, hvis gerningspersonen, den utilbørlige behandling til trods, åbenlyst ikke har haft til hensigt at forhåne eller nedværdige.

Fastsættelsen af straffen vil fortsat bero på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige omstændigheder i sagen, og de angivne strafniveauer vil kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpende eller formildende omstændigheder, jf. herved de almindelige regler om straffens fastsættelse i straffelovens 10. kapitel.

Retspolitisk Forening anfører, at det måske teknisk set er rigtigt, at grundlovens § 77 ikke i sig selv garanterer en materiel ytringsfrihed, men at grundlovens samlede forfatningsordning forudsætter en vidtgående politisk- og religiøs ytringsfrihed, og at det er misvisende, at der i lovforslagets pkt. 5.1 om lovforslagets forenelighed grundloven ikke henvises hertil.

Det fremgår af grundlovens § 77, at enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for

*domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingen-
sinde påny indføres.*

*Ved fastlæggelsen af, hvilken nærmere beskyttelse af ytringsfriheden
§ 77 indebærer, foretages der almindeligvis en opdeling i henholdsvis
den formelle og den materielle ytringsfrihed.*

*Den formelle ytringsfrihed beskytter mod foranstaltninger, der forhin-
drer selve offentliggørelsen af ytringer. En materiel ytringsfrihed er
udtryk for, at der for ytringer af et vist indhold eller en vis karakter
ikke kan fastsættes efterfølgende sanktioner i form af f.eks. straf.*

*Som anført i pkt. 5.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger, er det
den overvejende opfattelse i den statsretlige litteratur, at grundlovens
§ 77 ikke beskytter den materielle ytringsfrihed, jf. Poul Andersen,
Dansk Statsforfatningsret (1954), side 670, Alf Ross, Dansk Statsfor-
fatningsret, 3. udgave ved Ole Espersen (1980), side 716 og 724, samt
Max Sørensen, Statsforfatningsret, 2. udgave ved Peter Germer
(1973), side 374, og Jens Peter Christensen m.fl., Grundloven med
kommentarer (2015), side 503 f.*

*Det er Justitsministeriets vurdering, at lovforslaget heller ikke rejser
andre spørgsmål i forhold til grundloven.*

Justitia anfører bl.a. med henvisning til General Comment nr. 34 fra
2011 fra FN's Menneskerettighedskomite, at lovforslagets forbud er i
strid med artikel 18 og 19 i FN's konvention om borgerlige og politi-
ske rettigheder, der ikke tillader begrænsninger af "blasfemiske" yt-
ringer, uanset om de måtte anses som krænkende eller forhånende over
for trosretninger og troendes religiøse følelser.

*Som det fremgår af Justitsministeriets besvarelse af 19. oktober 2023
af spørgsmål nr. 62 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg, er det mi-
nisteriets opfattelse, at lovforslaget kan gennemføres inden for ram-
merne af FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder, her-
under i forhold til konventionens beskyttelse af ytringsfrihed.*

Ministeriet har i den forbindelse lagt vægt på, at lovforslaget varetager et hensyn til statens sikkerhed, jf. konventionens artikel 19, stk. 3.

Det bemærkes derudover, at de generelle bemærkninger fra FN's Menneskerettighedskomité ikke er bindende for deltagerstaterne.

Justitia bemærker, at lovforslaget fastslår, at det ikke har EU-retlige konsekvenser, men at artikel 11 i EU's charter om grundlæggende rettigheder omfatter ytringsfrihed, hvorfor forbuddet også er genstand for EU-rettens forpligtelser. Justitia anfører videre, at Justitsministeriet i nærmere omfang bør redegøre for, hvorledes forordningen om digitale tjenester vil få indflydelse på lovforslagets strafbare forbud for internettet, idet en utilbørlig behandling, der senere bliver delt på internettet eller sociale medier vil være omfattet af forbuddet.

Forordningen om digitale tjenester fastsætter en række forpligtelser for digitale formidlingstjenester. Forordningen pålægger bl.a. online-platforme en række krav, herunder forpligtelse til at indføre mekanismer til anmeldelse af ulovligt indhold, pligt til at behandle sådanne anmeldelser og pligt til at samarbejde med håndhævelsesmyndigheder. Vurderingen af, hvorvidt konkret indhold på en digital formidlingstjeneste er ulovligt, reguleres ikke i forordningen.

Som anført i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1, vil en utilbørlig behandling, der foretages et sted, som ikke er offentligt, men optages på video med henblik på senere at blive delt via internettet, sociale medier eller i øvrigt udbredt i en videre kreds, også være omfattet af bestemmelsen. Handlingen vil være omfattet af bestemmelsen, ikke fordi delingen i sig selv er ulovlig, men fordi den pågældende på tidspunktet for den utilbørlige handling har haft forsat til efterfølgende udbredelse i en videre kreds.

Det er således vurderingen, at forordningen ikke er relevant.

Justitsministeriet bemærker herudover, at det fremgår af artikel 51, stk. 1, i EU's charter om grundlæggende rettigheder, at bestemmelserne i dette charter er rettet til Unionens institutioner, organer,

kontorer og agenturer under iagttagelse af nærhedsprincippet samt til medlemsstaterne, dog kun når de gennemfører EU-retten. Det vil sige, at der skal være et EU-retligt aspekt. Det fremgår i øvrigt af artikel 52, stk. 3, at i det omfang dette charter indeholder rettigheder svarende til dem, der er sikret ved den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, har de samme betydning og omfang som i konventionen.

Det er på den baggrund Justitsministeriets opfattelse, at lovforslaget ikke indeholder EU-retlige aspekter.

3. Lovforslaget i forhold til lovudkastet

I forhold til det udkast til lovforslag, der har været i offentlig høring, indeholder det fremsatte lovforslag følgende væsentlige indholdsmæssige ændringer:

- Det foreslåede forbud i straffelovens § 110 e, stk. 2, jf. lovforslagets § 1, nr. 1, er ændret, så forbuddet nu alene gælder for utilbørlig behandling af et ”skrift”, og så dette skrift skal have væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund. I det udkast til lovforslag, der har været i offentlig høring, omfattede forbuddet ”en genstand med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund”, uanset om trossamfundet var anerkendt.
- Lovforslaget er udvidet med § 1, nr. 2, hvor det foreslås, at straffelovens § 136, stk. 2, om forbud mod offentlig udtrykkelig billigelse af en af de i straffelovens 12. eller 13. kapitel omhandlede forbrydelser ikke skal omfatte det foreslåede forbud i straffelovens § 110 e, stk. 2, jf. lovforslagets § 1, nr. 1, og billigelse af forhånelse af en fremmed stats flag m.v. omfattet af den gældende bestemmelse i straffelovens § 110 e.
- Lovforslagets bemærkninger er ændret for så vidt angår handlinger foretaget i kunstnerisk øjemed, så det nu fremgår, at kunstneriske fremstillinger vil falde uden for anvendelsesområdet for det foreslåede forbud straffelovens § 110 e, stk. 2, jf. lovforslagets § 1, nr. 1, hvis den ellers utilbørlige behandling udgør en mindre del af et kunstnerisk værk. Et kunstnerisk

værk, som har den utilbørlige behandling som den eneste eller centrale bestanddel, vil derimod være omfattet af bestemmelsen.

- Det er i lovforslagets bemærkninger præciseret, hvordan begreberne ”utilbørlig” og ”et skrift, der har væsentlig religiøs betydning”, i det foreslåede forbud i straffelovens § 110 e, stk. 2, jf. lovforslagets § 1, nr. 1, skal fortolkes. Dette er ligeledes underbygget ved tilføjelse af flere eksempler.
- Det er i lovforslagets bemærkninger til det foreslåede forbud i straffelovens § 110 e, stk. 2, jf. lovforslagets § 1, nr. 1, tilføjet, at det ved udmålingen af straffen for overtrædelse af forbuddet i formildende retning vil kunne indgå, hvis gerningspersonen, den utilbørlige behandling til trods, åbenlyst ikke har haft til hensigt at forhåne eller nedværdige.
- Det er i lovforslagets bemærkninger udtrykkeligt anført, at det foreslåede forbud i straffelovens § 110 e, stk. 2, jf. lovforslagets § 1, nr. 1, ikke vil finde anvendelse, hvis det vil være i strid med EMRK artikel 10 om ytringsfrihed.
- Det fremgår nu af pkt. 4 i lovforslagets almindelige bemærkninger, at anvendelsen af det foreslåede forbud i straffelovens § 110 e, stk. 2, jf. lovforslagets § 1, nr. 1, vil blive evalueret af Justitsministeriet, når bestemmelsen har været i kraft i tre år. Dette vil ske på baggrund af oplysninger indhentet fra relevante myndigheder og interessenter om erfaringerne med bestemmelsen.

Herudover er der foretaget ændringer af sproglig, redaktionel og lovteknisk karakter.

Som bilag til høringsnotatet vedlægges kopi af de indkomne hørings svar.